NEDERLANDSCHE STEMMEN

OVER

GODSDIENST, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Gelijk er geschreven is: Ik hebbe geloofd, daarom heb ik gesproken, zoo gelooven wij ook, daarom spreken wij ook.

2 Cor. IV: 13.

DE BRIEF VAN JACOBUS.

(Vervolg en slot van bl. 104.)

Zoo is er dan tusschen Paulus en den Algemeenen Zendbrief geene strijdigheid; *geloof* beteekent bij Jacobus in de bedoelde uitspraken (Hoofdst. II.) een *dood* geloof; *rechtvaardiging* niet alleen de vrijspraak, maar ook de openbaarmaking dier vrijspraak. Doch daar is niet alleen geene strijdigheid, maar de schijnstrijdigheid zelve bevestigt de echtheid en het Apostolisch gezag van den later geschrevenen Zendbrief van Jacobus. Zulk eene wezenlijke overeenkomst toch, als wij deden opmerken, in de zaak zelve, bij zulk een verschil, ja oogenschijnlijke tegenspraak in de wijze van voorstelling of uitdrukking, ware onverklaarbaar bij de onderstelling van een ondergeschoven, hoe ook welmeenend verdicht opstel onder eenen Apostolischen naam. Wie anders dan een Apostel, dan een man, evenzeer als Paulus zich een Goddelijk gezag en Goddelijke leiding bewust, zoude *zoo* krachtdadig de verkeerde opvatting eener algemeen bekende Pauliaansche stelling hebben durven tegengaan, dat hij deze stelling zelve naar den klank en schijn der letter rechtstreeks tegensprake? Doch neen! daar is hier evenmin tegenspraak als er tegenspraak is, b. v. bij Salomo, wanneer hij in twee elkander opvolgende spreuken twee schijnbaar volstrekt strijdige lessen geeft (1); evenmin als er tegenspraak is, waar Jesus in het Evangelie van Johannes (VII. v. 16) getuigt: *Mijne leer is* NIET *mijne, maar desgenen die mij gezonden heeft*, en (XII. v. 44) *die in mij gelooft, gelooft in mij* NIET, *maar in dengenen die mij gezonden heeft.* De voorbeelden zijn zoo talloos als eenvoudig voor het eenvoudig oog.

(1) Spreuken XXVI. v. 4. *Antwoord den zot naar zijne dwaasheid* NIET, enz. en v. 5. ANTWOORD *den zot naar zijne dwaasheid.* De oplossing, als voor oogen ligt, brengt de zamenhang en het *contrast* zelve der woorden met zich.

Doch daar is nog meer. Geheel de brief van Jacobus is vol van de blijken, hoe ook hij in het *geloof* het leven stelt van geheel het Christendom, van geheel den Christen. Ook deze Brief is een doorgaande ontwikkeling van die dierbare grondwaarheid (Rom. I. v. 17): *de rechtvaardige zal uit den geloove leven.* Met het *geloof* begint de Brief, en met het *geloof* eindigt hij (Hoofdst. I. v. 3 en V. v. 15), en heel de rijkdom van *Gods uitverkorenen, van die armen dezer wereld, die erfgenamen zijn des koninkrijks Zijner belofte*, is het GELOOF (Hoofdst. II. v. 5); terwijl voorts èn bij Paulus èn bij Jacobus *de kroon des levens* wordt voorgehouden aan de genen, die God, die Jesus Christus, die Zijne verschijninge *liefhebben*, *lankmoedig verwachten.* Jac. I. v. 12. II. v. 5. V. v. 7 en 8. 2 Tim. IV. v. 8. enz. hoe anders dit alles dan door het *geloof?*

Tegen degenen voorts, die den Zendbrief van Jacobus daarom *verwerpen* (of ook wel daarom *prijzen*), dewijl in denzelven minder op de leer dan op den wandel, minder op het geloof dan op de werken (zoo zij meenen) gedrukt wordt, merken wij nog op, dat zich niet alleen op het laatstgemelde stuk, maar ook op geheel het eerstgenoemde hier de volkomenste harmony met de overige Schriften, bij name ook die van Paulus, ontdekt, zoodra men den bijzonderen aart van het doel en de zamenstelling dezes Algemeenen Zendbriefs wel vat. Deze Brief toch is buiten tegenspraak meer praktikaal dan stelselmatig; het is een soort van kleine spreuken-verzameling op Salomonische wijze (1). Het is eene reeks van uitspra-

(1) Vele zijn de harmonyen tusschen den Brief van den *armen* Jeruzalem-

ken van de *Opperste Wijsheid* afkomstig, dragende eene groote gelijkenis met die volheerlijke bergrede, door den Heere en Heiland mondeling zelven uitgesproken, Matth. V. VI. VII. Doch èn in die Goddelijke Bergrede, èn in de Spreuken van Salomo, èn in den Brief van Jacobus wordt het fundament aller leering en vermaning, te weten de leer zelve der *waarheden*, niet alleen overal als erkend ondersteld, maar ook, hoe kort en kernachtig ook, voor den opmerkzamen uitdruklijk genoeg herinnerd en verkondigd. Zoo b. v. heeft men zich verwonderd, dat de naam van *Jesus Christus* in den gantschen Zendbrief zoo zelden (slechts tweemalen) genoemd is. Doch hoe krachtig is niet daarentegen het getuigenis van Jesus waarachtige Godheid in geheel het *zamenweeffel* van den Brief aanwezig, daar de naam van *Heer* (Κύριος) zoo volstrekt gemeenschappelijk hier telkens van den Vader en van den Zoon, zoo geheel en volstrekt gelijkbeteekenende met dien van *God*, wordt gebruikt. Men vergelijke Hoofdst, I. v. 5, 7, 12. IV. v. 7, 8, 10. V. v. 4, 7, 8, 9, 10, 15. Niet minder krachtig, juist door de ongelijkbare soberheid en kortheid der uitdrukkingen, wordt in den Zendbrief de leer van *wedergeboorte* uit *vrije en onberouwelijke genade naar den wille des Vaders* verkondigd (Hoofdst. I. v. 17, 18); het koninkrijk en de toekomst des Zoons (II. v. 1. V. v. 7, 8); de genade van den Heiligen Geest (IV. v. 5, 6); de kracht des geloofs (V. v. 15); de lijdzaamheid der hope (V. v. 12); de koninklijke wet der liefde (II. v. 8. te vergelijken met Rom. XIII. v. 8, 10); het bestaan des duivels (IV. v. 7) enz.

Aangaande *de Wet*, die zommigen kwalijk gemeend hebben dat door Jacobus wederom werd voorgesteld als eene *wet der werken*, die de zaligheid toezegt aan hare volmaakte vervulling, en den vloek dreigt op hare geringste overtreding; hij leert ook op dit punt geheel overeenstemmende met Paulus, die uitdruklijk verklaart, dat *de wet door het geloof niet te niete gedaan wordt*, maar integendeel *bevestigd:* Rom. III. v. 31. Doch de *wet der vrijheid* (I. v. 25), de *koninklijke wet* (II. v. 8), is bij Jacobus geenszins *de wet der werken*, het gebod: DOET *dat en gij zult leven* (Rom. X. v. 5); maar *de last van Christus, die licht is; het juk van Christus dat zacht is; de geboden van Christus, die niet zwaar zijn* (Matth. XI. v. 30. 1 Joh. V. v. 3); die geboden, van welke reeds David uitriep (Ps. CXIX. v. 32): *Ik zal den weg uwer geboden loopen, als gij mijn herte verwijd zult hebben!* Paulus noemt ze *de wet van Christus*, Gal. VI. v. 2.

Die geboden dan, waarin de *volmaaktheid* van den geloovige, van den wedergeborenen zondaar, wordt voorgesteld, niet als hetgene hij *alreeds verkregen* heeft, maar als hetgene waarnaar hij *geloovende* streven moet (Phil. III. v. 12); die geboden worden, ja, bij Jacobus op eene hem bijzondere wijze ernstig en indrukwekkend aangedrongen, doch nimmer anders dan als tot *zondaren*, die alleen door *ontferming* kunnen behouden worden. Ook in dit opzicht verkondigt hij geen ander Evangelie, dan hetgeen waarlijk een *blijde boodschap* is voor zondaren, voor ellendigen, voor in zich zelve onmachtigen. Niet als tot degenen die geene zonden zouden hebben, of als zelf de zonden ontwassen spreekt hij toch wel duidelijk, Hoofdst. III. v. 2: *Wij struikelen allen in velen*, en straks (V. v. 16): *Belijdt malkanderen de misdaden.* Want ook hij is een Apostel Desgenen. die van zich zelven verklaard heeft: *De Zoon des menschen is gekomen om te zoeken en zalig te maken, dat verloren was.* Luc. XIX. v. 10.

Over den persoon des gewijden schrijvers van den Zendbrief, over zijn Apostelschap en betrekking ook als *broeder naar den vleesche* van zijnen Heer en Zaligmaker, en dus afkomeling van David; over de oorzaken, die gelegenheid gegeven hebben dezen Zendbrief door sommigen van ouds onder de *tegengesprokene* (ἀντιλεγόμενα) te doen rangschikken, duldt ons bestek hier niet uit teweiden. Eenige wenken mogen hier volstaan. De eenzelvigheid van den persoon des schrijvers van den Algemeenen Zendbrief aan de *twaalf stammen, die in de verstrooijing zijn*, met dien van den Brief (Hand. XV. v. 23 en volg.) aan *de broeders uit de heidenen* vond BENGEL (op Hand. XV. v. 23) te recht reeds door de bijzondere wijze van groeten in den aanhef van beiden aangeduid: *zaligheid* (Χαίρειν). Jacobus, *de zoon van Zebedeüs*, was reeds lang voor dat een van beide Zendbrieven geschreven kunnen zijn, ter dood gebracht (Hand. XII). Jacobus, de straks gedachte Ouderling der Gemeente van Jerusalem, en als zoodanig Voorzitter, woord- en penvoerder op de aldaar gehoudene Synode (Hand. XV), is dezelfde die op de lijst der Apostelen *Jacobus Alpheüs zoon* heet (Matth. X. v. 3. Marc. III. v. 18. Luc. VI. v. 15. Hand. I. v. 13.) en elders (Marc. XVI. v. 1. XV. v. 47, enz.) als een zoon van Maria, Clopa's huisvrouw, en moeder ook van *Joses* gedacht, en door Paulus (Gal. I. v. 19) de *broeder des Heeren* genoemd wordt. Tegen de vele innerlijke bewijzen van Apostolische afkomst dezes Briefs kan de zwarigheid niet opwegen, dat slechts *weinigen der ouden*, volgens Eusebius, hem hebben aangehaald, daar toch volgens denzelfden schrijver *de meeste kerken* zijn gezag erkend hebben, en hij ook in de aloude Syrische overzetting gevonden wordt.

OVER HANDHAVING OF ONTHEILIGING VAN DEN DAG DES HEEREN.

In ons tweede Deel (Nr. 4) werd onder den titel *De Sabbath en de dag des Heeren* een opstel geplaatst, in hetwelk wij getracht hebben te bewijzen, dat de viering van den eersten dag der weke niet is van bloot menschelijke instelling, gelijk thans het veldwinnend gevoelen is geworden; maar integendeel is gegrond op de verhouding van geheel de Christenbedeeling tot de Opstanding des

schen Opziener en Apostel, met de Spreuken van den *rijken* Jerusalemschen Koning, zijn voorvader. Vergelijk JAC. I. v. 5, met SPREUK. II. v. 3–6. JAC. IV. v. 13—15 met SPREUK. XXVII. v. 1, 2, en voorts geheel den toon en stijl van beiden.

Heeren, even gelijk de ſabbathsrust uit de betrekking der ganſche oude huishouding tot de heiligheid des zevenden daags voortvloeide; eene viering, die nog daarenboven en tot bevestiging van dezen grond, in de H. S. des Nieuwen Verbonds nader geleerd en voorgeſteld is, gelijk daar ter plaatſe mede werd aangewezen. Het is het veronachtzamen van de handhaving der heiligheid van dezen eerſten dag der weke, dat ook zelfs voor de burgerlijke maatſchappij de nadeeligſte, ja verderfelijkſte gevolgen heeft. Niet alleen worden door gebrek aan eenen rustdag na zesdaagſchen arbeid even zoowel als door gemis van nachtrust en ziels- en lichaamskrachten uitgeput en vóór den tijd verzwakt; maar de ordening Gods is naauwelijks geſchonden of de aard der dingen zelfs vordert herſtel, en zoo komen, voor den verwaarloosden en verworpen heiligen dag, eene menigte van ongoddelijke en onheilige feesten te voorſchijn, die naderhand veel meer tijds nog van eenen wettigen en godebehagelijken arbeid rooven, dan immer de naauwgezetst betrachte dag des Heeren hadde kunnen doen. De ervaring onzer tijden, waarin zich dergelijke feesten, geſticht op de verwerping van dien heiligen dag, zoo buiten alle verhouding vermeerdert; feesten die niet door goddelijk gezag beheerscht en met eerbiedig ontzag gevierd worden, en even daarom tot de ſchroomelijkſte wanorden zullen leiden; de dagelijkſche ervaring dezer tijden is dáár om het te bewijzen. Men bedenke toch ernstig, dat de bandelooze volkswoelingen, voor welke men met recht zoo beducht is, vooral ook uit deze bron ontſtaan, en dat, waar de Overheid de van God zelf ingeſtelde ordening der weekdagen niet handhaaft, zij ook niet kan verwachten dat de ordening der ſtanden in de maatſchappij door menſchen ontzien of door God gehandhaafd zal worden.

Wij voor ons zijn overtuigd, dat de handhaving der heiligheid van den dag des Heeren oneindig meer tot het weren van dronkenschap en allen daaruit voorkomenden boozen handel zoude bijdragen, dan alle matigheids-genootſchappen of maatſchappijen, elders opgericht, en waarvan ook het voorbeeld in ons Land wordt nagevolgd. Wij willen geenzins ontkennen dat het doel dezer vereenigingen in meer dan een opzicht zeer loffelijk is; doch gelijk zij vooreerst aantoonen het gebrek aan zorg en toezicht eener christelijke Overheid, hetgeen door dergelijke menſchelijke vereenigingen moet worden aangevuld of vergoed, zoo zijn zij van de andere zijde ontbloot van dat grondbeginſel, waarop alle eerbiediging van de geboden der tweede tafel van Gods wet moet berusten: de eerbiediging namelijk van de geboden, die de dienst, den naam en dag des Heeren vorderen; ontbloot van dat gewijde beginſel, dat het de Overheid is die in Gods ſtede en als zijne Dienaresſe zijne heiligheid handhaaft, het kwaad wreekt, de ondeugd breidelt, de goeden loont. Is het, inderdaad, is het een beginſel, dat met Gods woord overeenkomt, wanneer der Overheid alle hare verplichtingen jegens God en de daartoe vereischte rechten als zoodanig ontzegd, en deze door willekeurig opgerichte vereenigingen ter hand genomen worden? Meent men daardoor alle dwanggezag en tyrannie te fnuiken? Meent men dat alleen de Overheid tyrannie kan oefenen, menſchelijke vereenigingen en genootſchappen niet?

Ziedaar dan ons gevoelen omtrent dergelijke vereenigingen, als onlangs onder den naam van *matigheids-genootſchap* ook te Utrecht werd gevestigd (1). Wij meenen dat zulk een *beloonen der goeden*, zulk een *ſtraffen der boozen*, volgens de leer der Schrift aan de christelijke Overheid toekomt, toebehoort, op haar als verplichting rust (2). Doch is de Overheid daartoe ongewillig of onbekwaam; is zij daartoe, naar den eisch althans van een heerſchend geworden Staatsrecht (als in America), buiten ſtaat en vermogen; en zijn alzoo hare rechten met betrekking hiertoe haar ontvallen, en op bijzondere corporatien, vereenigingen, genootſchappen of maatſchappijen overgegaan, of worden zij door dergelijke zich tot dat einde formerende gemeenſchappen en verbindtenisſen opgenomen, dan zijn deze maatſchappijen daardoor in dezelfde verplichting als voorheen de nog niet ontzenuwde Overheid was, van namelijk eerst het koningrijk Gods en zijne gerechtigheid te zoeken; eerst zich toe te leggen op de herſtelling der eerbiediging van Gods hoogheerlijken naam en heiligen dag; en op grond daarvan op de verbreiding van *rechtvaardigheid en matigheid:* zóó alleen kan men zulk een genootſchap een christelijk genootſchap noemen, gegrond op het eeuwig Evangelie der behoudenis, en niet onafhankelijk van God en zijne dienst. *Want de zaligmakende genade Gods is verſchenen alle menſchen en* ZIJ *onderwijst ons dat wij de godloosheid en wereldſche begeerlijkheden verzakende, matiglijk en rechtvaardelijk en Godzaliglijk leven zouden in deze tegenwoordige wereld.*

Doch wij keeren terug tot het eigenlijk onderwerp van dit Opſtel. Het hoog belang voor geheel de maatſchappij, ook met opzicht tot hare uiterlijke aangelegenheden, in de handhaving der heiliging van den dag des Heeren, is grooter en aanmerkelijker dan men zich algemeen verbeeldt. Wij hoorden meermalen dezulken, die door veeljarige ondervinding en opmerking in ſtaat geſteld en bevoegd waren om over dit ſtuk met volkomene juistheid te oordeelen, de aanmerking maken, dat gewoonlijk op den dag des Heeren de meeste en zwaarſte misdrijven plaats grijpen, en daaraan zijn toe te ſchrijven dat die dag veronachtzaamd en in ſtrijd met zijne heiligheid op ongeoorloofde plaats en wijze beſteed wordt (3); en de jaarboeken der ſtrafrechtspleging leveren meer dan één voorbeeld op (gelijk voor weinige jaren nog te Londen in het openbaar plaats had) van eenen ter dood veroordeelden, die, reeds op het ſchavot geleid, bekende, dat het beginſel en de eerſte aanvang van al zijne gruwelen geweest was eene bezondiging tegen den dag des Heeren begaan. Mocht men dit ernſtig bedenken!

---

(1) Zie Prof. Heringa, *Bericht van eene vereeniging ter bevordering der matigheid in het gebruik van ſterke dranken.* Utr. 1835.

(2) Zie Rom. XII. 3.

(3) De vreesſelijke moord op den 2den dezer maand weder in den laten avond van den eerſten dag der weke gepleegd, is daarvan op nieuw een ſchrikverwekkend bewijs. Men zie daaromtrent de Leidſche Courant van den 4den Augustus.

Mocht men de noodzakelijkheid gevoelen van op deze wijze de vreesfelijke misdaden, die zich in onzen tijd zoo zeer vermenigvuldigen, eerder nog te voorkomen, dan te ftraffen! Mocht het den Heere behagen, ons alzoo, gelijk onze Vaderen, *een gerust en ftil leven te doen leiden vol van eerbaarheid en ware godzaligheid!*

In het bovenvermelde Opftel over *den Sabbath en den dag des Heeren*, namen wij ook de wet omtrent de heiliging van den Zondag in 1815 vervaardigd op. Terwijl wij dit onderwerp op nieuw behandelen, kunnen wij niet nalaten, na de daar ter plaats aangevoerde Landswet, hier eene ftedelijke kennisgeving op nieuw te plaatfen, in ons van ouds zoo gezegend Amfterdam op den 5den Januarij 1814 gedaan, fints welken tijd men dezen ftedelijken maatregel, helaas! niet minder veronachtzaamd en verlaten heeft, dan door geheel het vaderland heen de wet van 1815.

KENNISGEVING.

Onder de deugden, onzen Landaard eigen, mag te recht gefteld worden eerbied voor de openbare godsdienstoefeningen: van daar bij onze voorvaders en weleer ook binnen deze ftad, die plechtige ftilte en eerbiedige rust op 's Heeren ftraten en vooral in den omtrek der kerkgebouwen, welke de gemoederen van allen op zon- en feestdagen op eenen godsdienftigen toon ftemden. Ook deze geest, voortvloeiende uit den zachten aard onzer landen ftadgenooten, beftond niet meer en kon niet meer beftaan in dien tijd, waarin de Hooge Overheid zelve, hetzij door het handhaven van afleidende vermaken, hetzij door den gang der Adminiftratiën ook op dezen tijd te doen voortduren, het voorbeeld gaf van rusteloosheid en gebrek aan onderfcheiding der aan godsdienftige oefeningen gewijde dagen; thans mogen wij ons verblijden dat ook deze voormalige en met den Hollandfchen aard overeenftemmende onderfcheiding weder kan, ja moet worden in acht genomen.

Deze bedenking gaf aanleiding tot de Kennisgeving van het Provifioneel Beftuur dezer ftad van den 30sten November l.l. en zij is de Vaderlijke zorg van Z. K. H. geenszins ontglipt, wier ftellige wil is, dat de voorvaderlijke inftellingen hieromtrent worden gehandhaafd. Ingevolge van H. Ds. begeerte heeft de Heer Commisfaris-Generaal der Binnenlandfche zaken de noodige aanfchrijving gedaan, ten einde, naar plaatfelijke omftandigheden en behoeften, de godsdienftige viering van den dag des Heeren alomme worde verzekerd, en de ftoornis voorgekomen.

Het is daarom dat Burgermeesteren dezer ftad, wetende in dezen volkomen genoegen te geven aan den wensch van hunne zoo zeer tot godsdienftige ftemming genegene Stadgenooten, nogmaals ter kennis der goede burgerij dezer ftede brengen, dat voortaan op de zon-, feesten bededagen, even als voorheen alle neringen, handteringen en tapperijen, alsmede alle openbare vermakelijkheden, uitgave van Dagbladen, Nieuwspapieren, of wat van dien aard zijn moge, zullen moeten ftilftaan, en bovenal, dat gedurende de godsdienstoefeningen, hetzij op voormelde zon-, bede- en feestdagen, hetzij gedurende de thans ingeftelde bid-uren, behalven het hierboven bepaalde, alle gedruisch in of om de Kerken, als ftrijdig met den eerbied, dien men aan de dienst des Allerhoogften verfchuldigd is, wel uitdrukkelijk wordt verboden, met last aan elk en een iegelijk zich hiernaar ftiptelijk te gedragen.

Commisfarisfen en Dienaren der Politie worden gelast hieraan de hand te houden en tegen de nalatigen de noodige maatregelen te nemen: zijnde ieder voor het Kanton, waarin zijn Commisfariaat gelegen is, ten dezen opzichte verantwoordelijk.

En zal deze op eerstkomende zon- of feestdagen door de Leeraren der onderfcheidene kerkgenootfchappen aan de gemeente bij iedere godsdienstoefening worden voorgelezen.

Gedaan te Amfterdam den 5den Jan. 1814.
(was get.) P. A. VAN BOETSELAER.
Ter ordonnantie van Heeren Burgermeesteren dezer Stad:
(get.) H. VAN SLINGELANDT.

Wel mag men de laatfte dagen van 1813, het jaar 1814, en de eerfte maanden van 1815, de dageraad noemen van een dag, welks hemel ftraks met zwarte wolken bedekt werd, die zich meer en meer opeenpakten en in onheilbrengende onweders zijn losgeborften. Wat fchoone hoop vatte niet menig oprecht Beminnaar des Vaderlands, wien het tevens en vooral om de eere Gods te doen was, van Nederlands verlosfing op; en hoe treurig, helaas! werd, beide door Overheden en onderdanen, afgeweken van dien eenig heilzamen weg van Gods geboden! Mocht althans de erkentenis weder algemeen worden, eer het voor altoos zal te laat zijn, »dat handhaving van den dag des Heeren een land verhoogt, maar dat deszelfs ontheiliging de fchandvlek is der christennatiën."

SPREUKEN.

De wareld te regeeren was altijd wat de Duivel, na 't vruchteloos in den hemel beproefd te hebben, aan Christus betwist heeft; en dit zal, dit kan hij niet nalaten, tot hij onherftelbaar in den duisteren poel wordt geworpen.
BILDERDIJK.

Niemand heeft uit zich zelven iets anders dan logen en zonde.
AUGUSTINUS.

Het geloof is geen werk der rede, en kan daarom ook voor geen aanval derzelve onderdoen, wijl gelooven zoo weinig door bewijzen gefchiedt als *zien* en *fmaken.*
HAMANN.

Liegen is de moedertaal van ons natuurlijk verftand en vernuft.
Dezelfde.

Die God, ons aller Heer, niet voor zijn Heer en kent,
Heeft heerfchers binnen hem en heeren fonder ent.
CATS.

TE AMSTERDAM, BIJ G. VAN PEURSEM, IN DE NIEUWE SPIEGELSTRAAT BIJ DE KERKSTRAAT.